

Zápis ze zasedání Výboru proti mučení 4. 10. 2024

Přítomní:

- G. Slováková
- O. Felix
- P. Horák
- J. Lučný
- F. Matula
- L. Zamboj
- J. Martínková
- Š. Černocká
- K. Šimáčková Laurenčíková
- M. Matiaško (předseda)
- M. Crha
- D. Šmídová
- M. Kršiak
- J. Drápal
- K. Hlaváčová
- J. Matuška
- N. Boušková
- P. Doubek
- V. Heumann
- I. Svobodová
- S. Pašková

1. Aktuální informace k ochrannému léčení a přípravě Národní koncepce ochranného léčení

- I. Svobodová představila aktuální stav přípravy NAKOL.
- Probíhají jednání o mezirezortním přesahu materiálu, zejména s MSp (společný materiál), MŠMT, MPSV a MV.
- Zásadním problémem je nedostatečnost péče o děti s duševním onemocněním, které spáchaly činy jinak trestné.
- Konkrétní text koncepce zatím není k dispozici, vše je v pracovní podobě.
- G. Slováková z MSp považuje za problém, že se rozvolnil proces pro přesun z ochranné léčby do zabezpečovací detence, v praxi může jít o způsob, jak psychiatrické nemocnice řeší svou omezenou kapacitu.
- L. Zamboj navrhuje, aby výkon trestu odnětí svobody a ochranná léčba probíhaly souběžně – není například smysluplné, aby ochranná léčba byla zahájena po 20 letech výkonu trestu.
- G. Slováková potvrdila, že o to je snaha už nyní; ve výkonu trestu je toto směřováno ke konci trestu s ohledem na účinnost a přípravu daného člověka na propuštění se

snížením nutnosti pokračovat v ústavním ochranném léčení, ale přímým přechodem do ambulantního typu ochranného léčení. Zástupce vězeňské služby doplnil, že usilují o návaznost umístění člověka po ochranném léčení ve výkonu trestu do bezdrogové zóny.

- Předseda M. Matiaško požádal, aby Výbor obdržel alespoň osnovu NAKOL co nejdříve.
- I. Svobodová představila harmonogram: návrh materiálu by měl být připraven do konce roku, předložen v prosinci Národní radě pro duševní zdraví, dle jejího schválení předložen vládě.
- I. Svobodová nemůže slíbit, že bude NAKOL zpřístupněn Výboru, ale předpokládá, že v rámci připomínkového řízení by to možné bylo.

2. Vývoj správního rozhodování dle zákona č. 297/2021 Sb. ve světle nedávné judikatury NSS (nucené sterilizace)

- Mezi možné důkazy nucené sterilizace nepatří pouze zdravotnická dokumentace, lze také uznat například dokumenty prokazující sociální dávky udělené v souvislosti s nucenou sterilizací, svědecké a účastnické výpovědi, činnost žadatelky v době zákroku (např. pokud se v souvislosti s provedením sterilizace obrátila na policii). Uvedla také příkladmo důvody pro zamítnutí a zastavení řízení (např. provedení sterilizace ze zdravotních důvodů, neprokázání provedené sterilizace či podstoupení jiného operačního zákroku; u zastavení zejména že žádost neobsahuje náležitosti požadované v zákoně, které žadatelka nedoloží ani po zaslané výzvě, dále že nebyla sterilizace provedena v rozhodném období atp.).
- K 30. 9. 2024 bylo dle zákona:
 - 1979 přijatých žádostí
 - Vyřízeno 1389 žádostí
 - 658 žádostí vyřízeno kladně – přiznána jednorázová částka
 - 502 zamítnuto, 229 zastaveno
- I. Svobodová: v souladu s judikaturou NSS ministerstvo spolupracuje s žadatelkami na doplnění jejich tvrzení, jestliže jsou tvrzení žadatelek pravděpodobná.
- S. Pašková: Považuji za problematické, že MZ opět nevyslalo zástupce, který se věnuje problematice odškodňování a byl by schopen relevantně informovat o tom, jak MZ změnilo rozhodovací praxi ve světle judikatury. Taktéž považuji za důležité, aby se Výboru zúčastnila osoba, která může zodpovědět konkrétní dotazy nevládního sektoru k dosavadnímu rozhodování. Zkušenost Ligy lidských práv je, že rozhodovací praxe ministerstva před rozsudkem NSS a po něm je obsahově téměř shodná. MZd odmítá vyslechnout svědky, kteří nebyli přítomní v nemocnici během zákroku, ale přesto by jejich výpovědi mohly být relevantní.
- S. Pašková: MZd by mělo rozhodnout co nejvíc případů do konce roku, aby mohly neúspěšné žadatelky případně požádat znova před uplynutím lhůty k podání nároku.
 - L. Zamboj souhlasí a upozorňuje na nedodržování lhůt ze strany ministerstva a na významné rozhodnutí NSS, týkajícího se informovaného souhlasu a poznatků z praxe, že proces administrace žádostí je mnohdy pro žadatelky po psychologické stránce traumatizující. Dále uvádí, že ministerstvo zdravotnictví naposledy 1. 10. 2024 potvrdilo, že nemá možnost personálně navýšit právní odbor, který žádosti vyřizuje.

- K. Šimáčková Laurenčíková: mluvila o tomto tématu nedávno s ministrem Válkem, který též podporuje, aby co nejvíce žen, kterým kompenzace náleží, na ní dosáhly. Výbor by měl zvážit, zda podpořit myšlenku prodloužení lhůty k uplatnění nároku. V opačném případě by bylo rozumné vydefinovat alespoň krizová opatření.
- **Výbor je usnášeníschopný, navržené usnesení bylo výborem přijato.**

Hlasování 1 – usnesení ve věci nucených sterilizací			
Bod usnesení	Pro	Proti	Zdržel se
I.	10	0	3
II.	9	0	4
III.	8	0	5

Usnesení bude zveřejněno na webu Výboru po dopracování odůvodnění tajemníkem, L. Zambojem, S. Paškovou a předsedou.

3. Kvalita a dostupnost zdravotní péče ve věznicích

- Ředitel O. Felix představil vznik, účel, práci a plány organizace Zdravotnická zařízení Ministerstva spravedlnosti.
- ZZMS převezme všechna zdravotní střediska VS ČR do 1. 4. 2025.
- Na dotazy L. Zamboje MUDr. O. Felix sděluje, že: a) by souhlasil s prolomením mlčenlivosti u zdravotnických pracovníků ZZMS pokud by se jednalo o důvodné podezření na fyzické týrání pacientů, b) že se řeší problém s naváděním vězňů k lékařům i tím, že zdravotničtí pracovníci budou navštěvovat pacienty na odděleních, c) je záměrem do budoucna rozšířit screening onemocnění i na rakovinu plic, prostaty a dalších infaustních onemocnění, tak jak tomu je nyní v některých krajinách Evropy
- K. Šimáčková Laurenčíková přivítala zlepšení dostupnosti zdravotní péče o vězně, které přináší práce ZZMS.
- M. Matiaško navrhnul, aby na dnešní diskuzi Výbor navázal zhruba v příštím dubnu.

4. Právní úprava úřední změny pohlaví v kontextu nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 52/23

- Aktuálně se intenzivně jedná o tom, jak nastavit podmínky úřední změny pohlaví.
- K. Šimáčková Laurenčíková považuje za klíčové, aby podmínkou nebyla například chemická sterilizace. Oceňuje praxi Německa, která zdůrazňuje sebeurčení.
- V. Heumann představil problematiku z pohledu trans osob a spolku Trans*parent.
- **Výbor se shodl na proceduře per rollam pro usnesení navržené v tomto bodu.**

5. Novela trestního zákoníku

- G. Slováková představila hlavní změny obsažené v novele, kterou MSp předložilo vládě.

- Jde o změnu správným směrem z hlediska snižování nadužívání trestní represe, nejde však o plně dostatečný krok pro snížení naplňenosti věznic a související zlepšení standardu podlahové plochy dle doporučení Výboru CPT Rady Evropy.
- Očekává se snížení osob ve výkonu trestu o orientačně 1500 osob.
- Nemělo by v návaznosti na novelu dojít ke snížení rozpočtu Vězeňské služby.
- Aktuálně je klíčové, zda se novela stihne nebo nestihne přijmout. Jde o potřebný krok.
- Ohledně zesouladění skutkových podstat § 149 TZ s Úmluvou proti mučení M. Matiaško na dotaz L. Zamboje navrhl vytvořit malou pracovní skupinu a její výsledky probrat na nejbližším jednání Výboru.

Body 6. (drogová problematika ve vězeňství) a 7. (informace o vzniku Pracovní skupiny pro lidská práva ve zdravotnictví) programu byly odloženy na příští zasedání z časových důvodů.

8. Různé

- P. Horák na žádost M. Matiaška interně projedná, zda může být Výboru zpřístupněn pokyn k používání taserů v rámci VS ČR.
- Příští zasedání proběhne v 2. týdnu v lednu, tj. 6. – 10. 1.

Hlasování per rollam do 15. 10. 2024

Hlasování 2 – per rollam – k připravované legislativní úpravě úřední změny pohlaví			
Pro	Proti	Zdržel se (výslovně)	Zdržel se (bez vyjádření)
13	0	3	4

Usnesení bylo přijato.